

AZ EMBER

GÖNDÖR FERENC POLITIKAI HETILAPJA

Beszélgetés Szerényivel
az internálásáról írta:
Göndör Ferenc

Az én tragédiám írta: Lovassy Márton

Egy fölösleges alak köhögése írta: Szép Ernő

Szurmay galáns kalandjai
a zalai cukrászdában

Orvtámadás Károlyi Mihály ellen írta: Diószeghy Tibor

Egy hétig a vádlottak padján

Egy pornográfus a pornográfia ellen

Vesztegetések a lakáshivatalban

stb. stb.



Egy szám ára 1 korona

A belvárosi legelőkelőbb MOZGÓKÉP-SZÍNHÁZA

A CORSO
Az előadások 8/11, 1/6 és 1/8-kor kezdődnek

A BOSSZU Dráma 4 felvonásban. Irta dr. Forró PÁL.
A szerelem szüzöttje
Dráma 4 felvonásban

TÉLIKERT

NAGYHEZŐ-U. 22-24. TELEFON: 167-25

Hol voltál Flórián?

A szezon legmulatságosabb operettje és a többi attrakciók

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRÚT 28 TELEFON 144-99

Előadások: 1/24, 1/26, 1/28 órákor!

A KÉK LÁMPÁS

Drama felvonásban. A főszerepben: Henny Porten

A HALÁL ARÉNÁJA

Artistadráma 4 felvonásban

Telefon
74-30 33-31

Ujlaki tégl- és mészegető rt. Budapest

Központi iroda:
V. Akadémia-u. 9

Tetőcserepyára szállít: géppel gyártott, tehát egyenletes, vízhatlan, fagyelientálló hőd-tarku, hornyolt és francia tetőcserepet, valamint az ezekhez szükséges szegélycserepet nagy választékban. Bármely vasuti és hajóállomásra versenyképes. A m. kir. József-műgyetem 1901. évi 40. számú hivatalos bizonyítványa szerint ezen gyártmány fagyelientállónak bizonyult. Dunakotrás vállalata szállít: bárhova hajón, vasuton vagy helyben is kavicsot és Duna-homokot. Téglagyára szállít: mindenféle téglát. Terméskőbányáiból szállít: különféle követ. Mészegetőtelepe termel: budai zaisros meszet. Műhabarcsyára termel: érdes Duna-homokból készült műhabarcsot.

OMNIA

mozgókép-színház
VIII., József-körút 31.

A VÖRÖS BOSZORKÁNY

TELJES FILMJE. (Mind a 4 rész.)

Előadások: 1/24,
1/26 és 1/28 órákor

az OMNIÁBAN

DÉLI HIRLAP

Felolós szerkesztő: PUSZTA BÉLA

Egy szám 20 fillér.
Félévre K 30.—, Negyedévre K 15.—

**ZSOLDOS
TANINTÉZET**

a legjobb sikerrel készít
elő magánvizsgákra

Dohány-u. 84

Telefon: 32-40.

APOLLÓ-KABARÉ

A nagyszerű új műsor!

Előadás kezdete 8 órákor.

Ünnep és vasárnap délután fél 8
órákor mérsékelt helyűre előadás
teljes esti műsorral.

URANIA

1/24, 1/16 és 1/8 órákor

AZ ARANYEMBER

TELJES FILMJE

(14 felvonásban)



AZ EMBER



Egy fölösleges alak köhögése

Nem tudom én,

eszméletlen voltam addig vagy nem saját magam voltam az? a két lábom járt alattam, hátra volt a két kezem tartva, jobb kezem a balnak a csuklóját fogta vagy a balkezem a jobbkezemét? nem emlékszem jól, azt érzem emlékemben hogy a hüvelyk ujjam, vagy a jobb vagy a bal kezemé, az a spangnit piszkálta, spangni van nékem is a hátamon drága felöltömön. Nem én találtam fel, így csinálták, viselem mint azok akik uraknak veszik itt magokat. Igen, beléakasztotta magát az ujjom abba a spangniba s gyengén rántott és rántott rajta, oly formán mintha poéta pendit elmeszült ábrándjában a lanton. Lélegzeteiket szívtam, a fülemben csengetések jöttek aludni s a dél világítása volt fent és elől és két oldalt, körül körül mindenütt. Egyszer csak, de olyan egyszerre mint színházban világosság lesz, vagy mint altatásból a beteg felszedül, olyan nagyon egyszerre láttam meg hogy ember jön ott a járdán énvelem szembe. A Károly-köruton volt ma délben. A Szinte megállottam. Ugy volt mintha meg akarna valaki állítani. Az az ember embermagasságu volt, két nagy erős cipőn jött, gólya láb-szárai voltak mert szürke fászlizott lába volt, térdétől már fakó sötét köpenyeg volt az alak, nagy csuszós szin gombokat láttam közepén felszenni, az ádámsutkáig, fent fej volt sipka alatt, olyan esett katonasipka volt az, oly esőtől időtől tört, s az az emberfej az alatt szikkadt s az az emberfej az alatt szikkadt testszin volt, sápadt göröngy féle testszin. Az az ember elment ott mellettem. Két karja lógázott, láttam. Hallottam hogy lépést, lépést tett a flaszterre. Megláttam hogy huny a szemei. S lélegzetet vett.

Eszméltam mikor elhagyott már, úgy láttam most ebből a bajszozott szájból ködöt iramolni mintha bennmaradt pipafüst szaladt vón el a szájából. És akkor az arcom elé mutatta magát az egész utca, sok sok sok járó teremtés, de oly furcsa mód mint hogyha éppen akkor rákattak volna ki azt a sok sok sok sötétes emberalakot és azok abban a minutában kezdenének el erre meg visszafele menni, sietni, megállani, a villamosnak nekicsapni sűrűn, meg egyesivel keresztbe indulni a kocsiutra, meg bakon ülni odafenn, meg kocsiblakon át előbuktatni fejüket, egy meg ül mint lovasrendőr világos pej lovon, magosan és a szarat a lónak a nyaka mellett egyenesen meghuzza mint ha lénia volna. Kétágu férfiak. Nők bezsáskolt lábszárakkal. A kezökben csüngve jár kis pakk. Férfiakkal botok haladnak. Mindenki kalapozva van. Erre jönnek, amott mennek el, fordúlnak, múlnak, megint vannak, mindig egyforma sokan teremnek elő, mintha rendezett felvonulás volna, előadás. Ez mind ember, ember, ember. Az ami én vagyok idebent magamban és kívül mások szemének fülének, emlékezetének, a télnak, a kövezetnek, az égnek, ennek a magos, véghetetlen nagy kékség alatt való világos levegőnek. Ennek a hidegségnek. Annak a fehér órának, annak ott: a nagy oszlop fejében áll, két fekete mutatója is áll pedig jár biztosan. Megmondom mi jutott eszembe: nem vagyok egyedül. Az jutott eszembe. Mintha sügták volna fejembe, hátulról egy jó fiú, mint diák koromban. Ezek itt mind mind mind, ez a kis alacsony csúnya leány, az a beakötött újjú poros kalapos szegényféle, ez az öreg mámi, ez a táskás betegarcu pénzbeszedő vagy miféle, ez az elvarrt ajkú katona fiú, ez a semmi asszony, ez a hosszú köpönyeges szép fekete tengerésztiszt, arany elvillanásaival, ez a muszka

kucsmás napszámosfajta, ez a kis iskolás fiú csavaros lábszárvédővel, ez a szőke sánta, botra volt a bal lába tekerve, úgy ficamolt el most, ez a gavalléros fiatal úr, ez a vén fáradt főhadnagy, az a két kis-asszony ott, ez a rengeteg papirosos rikkancs, elszaladt, az, az aki ott kijött a Splendid kávéházból, az a snassz kis gyenge polgár, ez a hát-tal menő rendőr, az a pénztár-noknő, ott ül az üvegajtón át a divatüzletben, mind ez, mind, de mind folyton folyvást, emberek, emberek, élők, születettek, halálo-sak. Vörös véres izomzat, agyvelő, sincsont, izek, vastagbél, lép, gége, máj, két tüdő, pokol szájüreg, vi-zes meleg nagy nyelv, ámult puf-fadt talpak, vad köröm, hajzat. Min-degyiknek csodás forró borzalmas közepe tája.

A szemem előtt tárul ez. Itt van-nak. Velem vannak. Együtt va-gyunk. Egyszerre vagyunk. Meg-foghatom őket mint a tuzokokat mi-kor meglőve leestek és úgy kezde-nek menni vetett földön és meg hagyják fogni magokat. Igazak! Mes-sét hallottam én, aludtam, másutt jártam? Most jövök az Andrassy-útról, erre is van még utam. Mi az, ki teszi azt az emberrel hogy egy szempillantásról a másikra, egyik lélegzet-szippantásról a másikra va-lami jön az emberbe, nyilik a szó-rakozottság mint a hajnal a Bala-ntonon, és a hidegségben most hirtelen rettentő messze meleget tu-dok, mint a julius végei kánikus-lát? Hangulat, eszmélet, világ?

Köszönöm hogy élnek. Átnézhetek szemökre. Nyitva tartják szemöket. Kék mázos, fekete mázos, sárgás, szürkefajta, barnaszemű, szemöket látom, látom hogy sikosak, domboruak, mosottak. Melegek tudom. A világitás működik bennük. A ház-színeket látják, ezeket itt amelye-ket én nézek, az égbék hat rájok mi-kor nem is néznek felfele, ezek is látnak mindenkit amit én, engemet is megpillantanak nézegetésökben. Köszönöm. A koporsós kirakatot is látták ők is. Látták azt a sirkörak-

tárt is, azt ott a Kerepesi-ut végé a Debrecen szálloda mellett azo-a kerítéses telken. A Kerepesi tó-metőben a nagy hangtalan má-rvány emlékeket is nézték. Minth-mennék örökké valóságba, vag-örökké merengésbe, de idegen v-gyok, ők itt csatlakoztak, körü-vesznek, jönnek mellettem, szóy-tartanak. Köszönöm, köszönöm Velem élnek. Jelenbeliek, most é-vényesek, a gazda Időnek beosztó-alkalmazottjai, gyermekágy és te-ritőpad közt szabadságolt szala-gáló testek, világ, embertársaim!

Mi van rájok bizva, miféle áru-nak elalvandó boltjai, micsod-üzenni valónak megírott levele-micsoda lépcsőzetnek egy lépcsőjé-ez mind, micsoda örök ujság, micsoda eltaposandó próba?

A csudálatba meg nem hiva, a-álomból vissza utasítva, a végtelen-tudattól kitagadva, a bal kalandok-tól félre bokázva viola szín és mé-reg sötétzöld színekkel kótyagó-fejjel, a rossz izü izektől mint rot-ladt árviztől ellepve, elemelyitve az eszméletvesztésben jövő hányó-sígl!

Csak mondom, észrevettem ma-gam ma délben és körülnéztem ma-gam és megláttam az élő lakossá-got. Más is felveszi fejét menés-ben az utcán és úgy néz el minth-szórakozott lenne, vagy mintha ké-resne valakit. Láttam már. Én is csak szét néztem. A számat nem-gomboltam ki, nem bődültem el-nem adtam egy ijesztett zajt, nem-tettem egy rebbenetet karjaimma-mintha fel gondolnék repülni vagy-rohanni ölelkezni. A szívem se in-dított semmi büv zenélő darabot-vert mint a vak óra tovább, azt se hallottam magam se. Igen, csak egy-darabig az az érzésem volt, afél-hogy nagy darab erőszakos ököl ér-a mellem, itt balfelől, nyomja-mellem befelé, nyomja makacsu-mintha be akarná törni avval a kí-tartó nyomással. Fájt ez, kérem, de-nagyon. Vagyis hát olyan formát-éreztem.

Szép Ernő.

Beszélgettem Szterényivel az internálásáról

Bevallom, egészen különös módon hatott rám, amikor meghallottam, hogy Szterényi József báró kolostorba vonult. Hogy az ujbudai rabbi-család rokonszenves leszármazottja egy panamákban eltöltött élet derekán kolostorba vonul, hogy a *Stern-fiu* bevonul szerzetesnek, apátok és egyéb istenfélő férfiak ódon otthonába: van ebben valami mondhatatlanul tragikomikus. Szterényi báró, aki összehopkodta fél Magyarországot, aki Kossuth Ferenc idejében a talpfák erkölcsi alapján állva, szerény államtitkári fizetéséből *milliókat* harcsolt össze, ez a Szterényi, aki nek legendás korruptsága ma már a legjobb magyar közmondások népszerűségére tett szert, ez a Szterényi egyszer már letűnt volt a magyar politika küzdőteréről. Emlékezzünk rá, hogy a koalíciós rabbi-gazdálkodás után a bélpoklos megbélyegezettségével merült el Szterényi az ismeretlenségbe. Senki sem hitte akkor, senki sem merte róla föltételezni, hogy valaha ez a nemzetközi zsebtolvaj még szerephez jusson Magyarországon. És Szterényi mégis feltámadt, Szterényi visszajött és a munkapárti tatárjárás odáig súlyosította, odaüllesztette ezt a boldogtalan országot, hogy Szterényi József kereskedelemügyi miniszter lehetett, sőt volt egy pillanat, amikor Szterényi már-már *Magyarország miniszterelnöke volt*. Meg kell állapítani, hogy a munkapárt és Tisza István gróf támogatták a legbüszkébben Szterényi kormányelnöki ambícióit.

És emlékezzünk csak vissza, hogy ez a szemtelen vörös rabbi-ivadék milyen közveszélyes göggel, mi csoda cézári hajlamokkal ült oda a háboru igájában nyögő, szerencsétlen ország nyakába. Szterényi ur bősziúten ugatott a végnélküli

háboruért és a német hatalmi és hódító céloknak aláztosabb szolgáló legénye nem volt az ujbudai csodarabbinál. Szterényi hirhedi *mélyítő* kalandjairól, lelketlen és az utolsó csepp magyar vérig uszító háborus őrzöngéseiről köteteket lehetne írni. És emlékezzünk csak rá, hogy amikor a magyar munkásság megsokalta a háborus rémuralmat és *béke-sztrájkokat* rendezett, Szterényi Jóskának, ennek a sokszorosán kompromitált politikai betörőnek volt bátorsága ahhoz, hogy a magyar képviselőházban háromszor egymásután elkiáltsa a hasárat tett kezekkel azt, hogy *legázolom, legázolom, legázolom*. Igen, volt egy idő Magyarországon, amikor Szterényi József olyan erősnek és olyan hatalmasnak érezhette magát, hogy *le akarta gázolni Magyarországot szervezett munkásságát*. És ennek a semmiházinak, ennek a sehonnai és vagyonharácsoló politikai rablólovagnak, aki az utolsó magyar katonáig folytatni akarta a háborut, ennek a Szterényi Józsefnek még néhány hónappal ezelőtt is a *lábai előtt hevert az egész magyar sajtó*. Szterényi volt a magyar lapok hasábjaiban a haza bölcse, ő volt Deák Ferenc, ő volt Széchenyi István, sőt ő volt Kossuth Lajos. A „Pesti Hírlap”-tól kezdve a „Budapesti Hírlap”-on, az „Az Újság”-on, a „Pesti Napló”-n, az „Az Est”-en át egészen az „Alkotmány”-ig minden fővárosi és vidéki ujság Szterényi nagyságát hirdette és amikor én a „Népszavá”-ban lelepleztem Szterényi ur hirhedi *Vera Violetta-ügyét*, a lapok szinte kivétel nélkül nagy cikkekben, sőt vezércikkekben keltek a védelmére. Én akkor egy gaz rágalmazó voltam, Szterényi pedig nagy államférfiu volt.

Mit tagadjam, tehát, hogy amikor a kormány elhatározta, hogy végre Szterényi Jóskát internálja, én nem estem kétségbe és bizony, azt gondoltam magamban, hogy a forradalom *tulságosan irgalmas* Szterényi Józseffel szemben, amikor

AZ ENBER

mérhetetlen büneiért egyelőre csak azzal sújtja, hogy kolostorba bujtatja. Kedden este 10 óra tájban terjedt el a városban Sztérényi internálásának híre és én elhatároztam, hogy na most utóljára még egyszer kibeszélem magam ezzel a Sztérényivel, miután nincs reményem hozzá, hogy mostanában elvetődhessem a zalai kolostorba. Odamentem tehát a telefonhoz, az egyik kagylót egy barátom kezébe adtam, a másik kagylót az én fülemhez szoritottam, és még egy barátomat behívtam a fülkébe és föl hívtam Sztérényi Józsefét telefonon. Azt gondoltam, hogy ha a magam nevében hívom föl Sztérényit, hát választ nem igen kapok tőle. Tehát elhatároztam, hogy én, aki egyszer már Sztérényi József Vera Violetta szappanát is elhoztam hamis néven, most ismét csaláshoz folyamodom és álnéven fogok beszélni Sztérényivel, hogy megtudjam, milyen hatást tett rá az internálás. Mielőtt itt szószereinti hűséggel megírnám a telefonbeszélgetés lefolyását, meg kell állapítanom, hogy ez a félelmetes, elgázolom-lovag bizony most nem igen mutat nagy bátorságot, halálosan meg van rémülve és az egész beszélgetés alatt siránkozó hangon, nyöszörögve felelgetett a kérdéseimre és valósággal beledünyögött, belesirdogált, belevonított, belebögött és belezokogott a telefonba. Szinte drámáinak nevezhetném azt a kétségbeesett jaja gató hangot, azt a vénasszonyos, bubánatos sopánkodást, ami Sztérényi siránkozó hangjából belebucogott a telefonba.

Maga a beszélgetés így folyt le:

En: Központ? 1—35-öt kérem.

En: Halló, ki beszél?

Sztérényi: Ott ki beszél?

En: Sztérényi kegyelmes ur?

Sztérényi: Ki beszél?

En: Kiss hírlapíró, kegyelmes ur régi tisztelője.

Sztérényi: Itt Sztérényi.

En: Ugy értesültem, hogy kegyelmes urat ma internálták. Igaz?

Sztérényi: Nem tudok róla semmit.
En: Bocsanat, hiszen már a lapok is megkapták a kommunikét...

Sztérényi: Nem tudok róla.

En: Valóban nem tud róla kegyelmes ur, vagy pedig nem akarja megmondani?

Sztérényi: Nem tudok róla semmit.

En: Pedig ki van adva a kommuniké?

Sztérényi: Ki van adva?...

En: Tetszik tudni, hogy hová viszik a kegyelmes urat?

Sztérényi: Hová visznek?

En: Egy zalamegyei kolostorba.

Sztérényi: Hol van az?

En: Csak annyit tudok, hogy valamelyik zalamegyei kolostorba. A kolostorban kegyelmes uram állami ellátás fog kapni, de saját költségén javíthatja ezt az ellátást és látogatókat is fogadhat a parancsnok engedélyével. A kolostor kertjében szabadon mozoghat, de azt nem hagyhatja el.

Sztérényi: Kit fognak még el?

En: Idáig Szurmay kegyelmes urát Holnap többet.

Sztérényi: Kik azok?

En: Nem tudom. Titkolják.

En: Mit szól ehhez, kegyelmes uram?

Sztérényi: Nem tehetek mást, alávetem magam. Ma nem lehet mást tenni. Engedelmeskedem...

En: Azt sem tudja kegyelmes ur, milyen alapon?...

Sztérényi: Nem tudok semmit. De miféle törvény alapján?

En: Ugy tudom, hogy mint a forradalom vívmányaira veszélyes egyén másrészt mint a háboru előidézőjét.

Sztérényi: Hiszen kérem, akkor nem is voltam kormányon.

En: ... És a háboru hasztalan és oltalan elhúzásában bűnös.

En: Nem akar valamiről intézkedni?

Sztérényi: Köszönöm, fiam, nem.

En: A családja Pesten van?

Sztérényi: Igen. Majd csak csinál valamit.

En: Szóval kegyelmes urat reggel viszik és internálják. Reggel már beszél az összes lapokban. Látogatókat csak az őrség parancsnokának engedélyével fogadhat.

Sztérényi: ... Sokra jutottam...

En: Hát szóval, nincs semmi kétség?

Sztérényi: Nincs, fiam, semmi. Nyugodtan köszönöm, hogy értesít.

En: Nagyon szívesen. Jó éjszakát kívánok.

Az én tragédiám

Sajnos, ezek a rideg följegyzések, ez a szürke párbeszéd itt a papiroson nem adhatja vissza azt a hangulatot, amely az eleven beszélgetésből kiáradt. Azt nem tudtam eldönteni, hogy Sztérényi tudta-e már az internálást és csak színészkedett vagy csak a következő percekben hozták azt hivatalosan tudomására. Ő úgy tett, mintha még nem tudná és megrendültég, csüggedés, kétségbeesés siránkozott minden szavából. Igen, valósággal, minden tulzás nélkül *sirt Sztérényi József a telefonba és a kétségbeesés fájdalmasan szól ki abból a csüggedt kijelentéséből, hogy:*

— Sokra jutottam...

Ezt úgy mondta, olyan bánatosan hörögte Sztérényi, hogy már-már szinte megsajnáltam, amikor eszembe jutott, hogy hát hiszen csak egy kolostorba viszik Sztérényi urat, lesz kényelmes szobája, kosztja, sőt a kertben sétálhat is és nem akad fenn semmiféle drótsövénnyel, nem kell férges lövészárkok mélyén rothadnia, nem fogják kézi bombával szétmarni az ábrázatját, nem lövöldöznek rá, nem öntenek feléje égő és mérgező gáztömegeket, szóval *nem történik vele az a sok szörnyőség, ami történt azokkal a százezrekkal, akiket segített ő is elküldeni a frontra és akiket ő még ma is küldözgetne rothadni, elevenen megégni, hősi halált halni, drótsövénnyel fönnekadni, srápnellében, gránátban szertemállani, ha ő rajta, Sztérényi Józsefen mulna. Szégyeltem tehát magam, hogy egy pillanatra ellágyultam Sztérényi iránt és amikor letettem a kagylót és kiléptem a telefonfülkéből, arra gondoltam, hogy istenem mennyi drága embervért, mennyi szenvedést, mennyi könnyet, mennyi nyomoruságot, mennyi bánatot takaríthatunk volna meg, kerülhetünk volna el, ha Sztérényieket öt esztendővel ezelőtt zárták volna be különböző kolostorokba.*

Göndör Ferenc.

Rendkívül hálás vagyok azokért a meleg, rokonszenves sorokért, amelyek az „Az Ember” múlt számában rólam megjelentek. Hiába, emberek vagyunk, tele gyöngeséggel és hiusággal, és azt minden száradik se szereti, ha szidják, ellenben mindenki szereti, ha érdemeit, jó tulajdonságaikat elismerik és nem bánja, ha azokat még tulozzák is. Érzem azonban, hogy „Az Ember” cikke engem többre kötelez, mint egyszerű köszönetmondásra; az a jóakarát és megbecsülés, amely e cikkből felém sugárzik, kötelességgé teszi, hogy teljes őszinteséggel megfeleljek arra a kérdésre, amelyet „Az Ember” intéz felém: miért kellett a népkormányból távoznom és miért vagyok ott, ahol vagyok?

Hogy e kérdésekre megfeleljek, röviden vázolnom kell politikai hitvallásomat és a politikai helyzetéről való felfogásomat. Az én politikai ideálom: a független, demokratikus, haladó szellemű Magyarország, amelynek társadalmi, gazdasági és politikai strukturája a *társadalmi egyensúlyra* van építve. Ezért küzdöttem a múltban, ezért küzdök most is és ezt véltem feltehetően a forradalomban, amelyben teljes meggyőződéssel és lelkesedéssel részt vettem. Sajnos, a társadalmi egyensúly a forradalom óta megbomlott és így ez a fejlődés, amelybe Magyarország közléte azóta terelődött, nem felelt meg többé az én politikai ideálomnak.

A kérdés lényege az: elérkezett-e az idő arra, hogy Magyarország szocialista állammá alakuljon át, igen, vagy nem? Ha igen, vegye át a szociáldemokrata párt *egyedül* a kormányt és én örömmel üdvözlöm azt a korszakalkotó nagy munkát, melyet végeznie kell. Ha azonban nem (és a Népszavának e tárgyban irt egy pár komoly, okos cikke mindenkit meggyőzhet arról, hogy ez az idő még nem érkezett el) akkor nem marad más hátra,

mint hogy a munkás és polgár rétegek együtt és megegyezés alapján kormányozzák ezt az országot.

Igaz, hogy most is együtt vannak a kormányban polgári pártok a szociáldemokrata párttal, azonban nincs közöttük megegyezés, nincs közös platformjuk, nincs közös munkaprogramm, amely világosan megjelölné a kormány által követendő utat. És ebben látok én nagy veszedelmet. Ez az oka annak, hogy — habár koalíciós kormányunk van — a társadalmi ellentétek napról napra élesednek és még afelől sem vagyunk biztosak, hogy nem zuhanunk-e bele a legnagyobb szerencsétlenségbe: a polgárháború borzalmaiba.

Ezért törekedtem miniszterségem alatt és után arra, hogy a dolgozó polgárság és a dolgozó munkásság között megegyezés, kiegyenlítés jöjjön létre. Mint miniszter, nem sikerült elérnem célomat: kiváltam tehát a kormányból. Amikor Károlyi Mihály (még mint miniszterelnök) felajánlotta nekem, hogy vegyem át a kormányt, két feltételt tűztem ki: az egyik az volt, hogy Károlyi köztársasági elnökké kiáltassék ki (ez később teljesedésbe ment), a másik, hogy a szociáldemokrata párttal megegyezés jöjjön létre. Amikor megalakítottam a polgárszövetséget, világosan kijelentettem, hogy a szervezkedés célja nem harc a munkássággal, hanem a munkásság és polgárság közötti ellentétek kiegyenlítése. Amikor a függetlenségi és 48-as párt megbízott programja elkészítésével, e programmban a párt nevében testvérkezdet nyújtottam a magyar munkásság felé. Nem volt egyetlen beszédem, egyetlen megnyilatkozásom sem, amelyből ennek a nagy célnak a hangoztatását kifejejtettem volna. És itt konstatálnom kell, hogy az a „leggonoszabb ellentábor“, amelynek „Az Ember“ szerint látható feje vagyok, vagyis az a függetlenségi és polgári rétegek, amelyekkel politikai összeköttetésben vagyok, minden ilyen

kijelentésemet élénk helyesléssel, zúgó tapsal fogadták. De azt is állíthatom, hogy számtalan politikai csatlódásaim között talán a legfajdalmasabb az, hogy a megegyezésre, kiegyenlítésre hívó szöveget a magyar munkásság, a szociáldemokrata párt kebelében nem képes visszhangot keltetni.

Pedig hitem szerint a megegyezés, a kiegyenlítés éppenséggel nem volna lehetetlen. Ha egyetértünk abban, hogy a szociálista állam megteremtésének még nincs itt az ideje, viszont egyetérthetünk abban is, hogy a szocializálás munkájának — természetesen okos, óvatos módon — meg kell indulnia. A dolgozó polgárságban senkinek sem volna az ellen kifogása, hogy pl. a cukor, szesz, sör stb. termeléssel foglalkozó nagy üzemek szocializáltassanak. Hiszen minden komoly szocialista író hangoztatja, hogy a szocializálásra csak a nagy üzem alkalmas. Ezeket szocializáljuk, ne pedig a hadsereget, amely mint állami intézmény, demokratikus országban tulajdonképpen már szocializálva van, de amelynek belső rendje, fegyelme a bizalmiférfi rendszerrel nehezen egyeztethető össze. Azután milyen tág tere nyílik a közös szociális munkának a népjóléti intézmények terén! És mennyire egyezők az érdekek az ország integritása tekintetében! A megszálló csehek, románok, szerbek adáz üldözést fejtenek ki az ottani szocialisták ellen. Éppen e barbár nyomás alatt, a megszállott részekben már kialakult az annyira kívánatos *nemzeti egység*, ott együtt, vállvetve vivják az életharcoló munkás, polgár, tisztviselő, tanár, birtokos stb. Miért nem tanulunk tőlük, szenvedő testvéreinktől? Miért nem teremtyük meg a még szabad Magyarországon is azt a nemzeti egységet, amelylyel imponálhatnánk kifelé és nyomatókosan léphetnénk fel az ország megmentése érdekében?

Állítom, hogy munkásság és polgárság között éppenséggel nincsen

nek kiegyenlíthetetlen ellentétek. A baj nem is itt, hanem a kölcsönös bizalmatlanságban rejlik. Mind-egyik azt hiszi a másikról, hogy az életerét akarja elmetszeni, hogy hatalmától, befolyásától, ekzisztenciájától akarja megfosztani. Hibák és túlzások történnék mindakét részről, amelyek a bizalmatlanságot még csak fokozzák. A legnagyobb mulasztás ott történik, hogy ezzel a főfontosságú problémával, a munkásság és polgárság érdekei kiegyenlítésének problémájával illetékes részről senki sem foglalkozik. Mintha ez a probléma nem is léteznék! Így válik az ellentét a társadalom két nagy rétege között mindig távolgóbba, innen ered a belviszály, a gyűlölködés, innen származik gyöngeségünk és tehetetlenségünk.

Ezért vagyok én, tisztelt Szerkesztőség, ott, ahol vagyok. Összegyűjteni, tömöríteni, iparkodom nem a reakciókat és ellenforradalmárokat, hanem a dolgozó, haradó polgárságot, nem azért, hogy harcra vezessem őket a munkások ellen, hanem hogy a kiegyenlítést és megegyezést közöttük lehetővé tegyem. Nem az egyoldalú polgári osztályérdek vezet ebben, nem is az a cél, hogy a szocializmus dialuzáját feltartóztassam, hanem az az erős meggyőződés, hogy megegyezés, kiegyenlítés csakis **szervezett, vagy legalább is reprezentált erők között lehetséges.** A legfőbb cél, amely szemem előtt lebeg, a nemzeti egység, a magyar „union sacrée” megteremtése, mert enélkül hitem szerint, ezt a szerencsétlen országot megmenteni nem lehet.

Ezt a szerepet én nem kerestem: az események, a fejlemények sodortak oda. De ha odasodortak, állom a helyemet. Nem tragédia ez számomra, amint hogy azt sem tekintem tragédiának, hogy nem vagyok miniszter. Tragédia akkor lesz belőle, ha a kiegyenlítés munkája nem sikerül és az összecsapás megtörténik. De ez már az ország tragédiája lenne.

Lovász Márton.

Uzsok hőse

Szurmay Sándor báró, egykori népszerű honvédelmi miniszter szintén elkerült hát száműzetése helyére, egy vadregényes, magános, csöndes zalai kolostorba. Uzsok hősenél veszedelmesebb kalandora a háborus véres magyar politikai életnek alig volt. Rettenetes lelki állapotban szemléltük mi a háboru alatt Surmay Sándornak emberperitő garázdalkodását. Tudtuk, hogy hadvezéri dicsősége hazugság, hogy ez a **jelentéktelen és korlátolt generális, akit az uszoki hős jelzővel magasaltak fel, soha nem volt hős, ellenben vérszopó, kegyetlen osztrák-magyar generális volt.** A haditudósítók csináltak hőst Surmay Sándorból és fogcsikorgató dühvel, némán kellett néznünk, hogy a honvédelmi miniszterre előlépett uszoki hős milyen aljas lakáj volt a miniszteri székben, milyen becstelen cseléd-alázattal küldte, csak küldte meghalni a magyar katonák százait idegen harcterekre. És hányingert kaptunk az utálattól, amikor Surmay ur snájdigan fölpattant a piros bársonyszékből és a képviselők tapsai és örömujjongásai közepette szavalta el a maga ostoba hazugságait, amelyekkel mindig megvédte a legfőbb hadvezetőséget és szemtelenül félrevezette az egész országot.

És lapok és képviselők és hatalmasok ünnepelték, körülhizelegtek ezt a buta és szivtelen tábornokot azért, mert sok száz ezerrel több magyar katonát küldött el meghalni, mint amennyit törvény szerint el kellett volna küldeni. Nem lehetett elviselni azt a példátlan népszerűséget, amelynek zsongása, zsidongása közepette Surmay ur véres hóhércmunkáját végezhetette és ha a képviselőházból undorral rohant el az ember a Surmayt ünneplő tapsok előtt, akkor az utcára érve pofonvágtá az embert az **Az Est** friss száma, amelyben naponként szemünk elé meredt Surmay Sándor ércbeöntött szobra, ame-

lyet hatalmas betűk és millió koronák úgy hirdettek, hogy: *Szurmay Sándor honvéd-alap*. Vajjon mi lesz most ezzel a címmel összekoldult milliókkal és vajjon összevissze méltó büntetését *Szurmay* ur? Mert a kolostori magány nem büntetés az ő mérhetetlen büneiért. És a magyar lapok, amelyek a felhőkbe emelték ennek a tehetségtelen és korlátolt generálisnak komikus figuráját, máig sem tartották kötelességüknek, hogy revidiálják *Szurmay*ról szóló ítéletüket, amelyvel félrevezették az egész országot. Igazán idáig csak *Az Ember* volt az, amelyik őszintén megmondotta *Szurmay*ról való véleményét és más véleményt mi erről a véreskezű tábornokról, éppen úgy, mint a többről a háborus kényszer nyomása alatt sem irtunk. Soha egyetlen dicsérő vagy elismerő szót sem. Viszont *Urmánczy Nándor* ur, a honfibtól megrészegült, vérszomjas irredenta a háboru alatt való katonai leleplezései közepette is mindig, mindenkor körülhizelegte és körülnyalta *Szurmay Sándor* honvédelmi miniszter urat. Reméljük, hogy elismeréseivel *Urmánczy* ur követni fogja *Szurmayt* kolostori magányába is. *Jó éjszakát, Ocskay brigadéros!*

A SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT A RENDŐRI TULKAPÁSOK ELLEN. *Az Ember* legutóbbi számában hangos tiltakozásunkat jelentettük be azok ellen a barbár brutalitások ellen, amelyek a letartóztatott kommunistákat érték a rendőrcellák mélyén. Tiltakozásunk kapcsán kifejeztük azt a véleményünket, hogy „*meg vagyunk róla győződve, hogy a szocialista miniszterek, Garami, Kunfi, Böhm és Peidl egy pillanatig sem fogják türni ezeket a Tiszakorszakot is megszégyenítő állapotokat.*” Megelégedéssel állapítjuk meg, hogy vérákozásunkban nem csalódtunk, mert a

mint természetesen a szociáldemokrata párt részéről már a borzalmak első órájában megjelent *Bokányi* és *Landler* elvtársak szerelték le a *Kun Béláék* ellen elkövetett rendőri atrocitásokat, azonképpen a *szociáldemokrata párt vezető férjiai* jártak el személyesen a *Zrinyi-utcai* főkapitányságon is, ahol megvizsgálták a dolgokat és energikusan fejezték ki tiltakozásukat a kommunistákat érő minden kegyetlenkedés ellen. Ezzel párhuzamosan a kormány *szociáldemokrata tagjai minisztertanácson tiltakoztak minden rendőri önkény ellen és a brutalitások azonnali beszüntetésén kívül sürgős vizsgálatot és megtorlást követeltek.* Jól esik megállapítanunk, hogy a szocialistáknak ezt a magától értetődő föllépését teljes odaadással támogatja *Károlyi Mihály* köztársasági elnök is, aki a maga részéről szintén nem volt hajlandó eltűrni semmiféle bosszuálló hadjáratot. Meg is lett a szocialisták erélyes fellépésének az eredménye és a *rendőrségen beszüntették a fölháborító tulkapásokat.* Most már csak az van hátra, hogy az alaptalanul letartóztatott kommunistákat *bosszúadásuk szabadon és a további hajtóvadászatot szüntessék be,* mert a *szociáldemokrata párt*nak is, de meg a *köztársaság elnökének is az a hangosan kifejezett álláspontja, hogy politikai pártállásáért senkit nem lehet hatóságilag üldözni.* Az ellenforradalmárokkal tessék viszont szigoruan elbánni. Mert azzal, hogy *Szurmay* és *Szterényi* urakat fűtött kocsiban egy kényelmes zalai kolostorba vitték, az ellenforradalmat még nem intézték el. Miért ilyen irgalmas a kormány *jobbfelé?*

Egy setét fiskális- kalóz orvtámadása Károlyi ellen

Báró Hatvany Lajos cukorgyáros, író és szalonforradalmár lapjában, a Pesti Napló-ban *ostoba és aljas orvtámadás jelent meg Károlyi Mihály köztársasági elnök ellen.* A cikknek, amely február 20-ikán a közgazdasági rovatban látott napvilágot „Ahol a földosztást kezdik” címmel, súlyos következményei lettek: a Munkástanács átiratban fordult miatta a Nemzeti Tanácshoz, hogy zárják ki ebből a forradalmi alakulatból Hatvany bárót, a Pesti Napló munkatársai pedig ultimátummal fordultak a laptulajdonos részvénytársasághoz, melyben azt követelték, hogy a lap felelős szerkesztőjét bizzák meg a Pesti Napló politikájának irányításával és abba másnak, tehát Hatvany báró urnak se legyen beleszólása.

Hirsch ur ellenforradalma

A Pesti Napló jelenlegi ellenforradalmi irányzatáért a felelősséget — legalább is elsősorban — nem Hatvany báró viseli. A forradalom szabadalmazott krónikása ugyan politikailag valóban a legbeszámíthatatlanabb férfiu, aki a háboru alatt tagja volt többek közt a munkapártnak, amelyből talán még ekkor sem lépett ki, amikor a Pesti Napló hasábjain a legélesebb pacifista politikát kezdte folytatni, tiszteletreméltó bátorsággal. Igaz, hogy ennek személyi okai voltak, bizonyos antagonizmus Vázsonyi volt miniszter ural, de ez nem változtat Hatvany báró akkori munkájának hasznosságán és az sem változtat ezen, hogy a Pesti Napló pacifizmusa sohasem volt egészen határozott irányu. Meglátásom, hogy két heti szakadatlan pacifizmus és Károlyi-párti politika után hirtelen ezzel homlokegyenest ellenkező tendenciájú vezércikkek jelenek meg a lap első oldalán, amelyekben magának Wekerlének és Tiszának is őszinte öröme telhetett.

Ezeknek a gyakori páfördulásoknak

az volt a magyarázata, hogy Hatvany báró sógora, Hirsch Albert cukorgyáros ur, aki a Hatvany-család pénzügyi feje és a Pesti Naplónak társulajdonosa ilyenkor hazaérkezett külföldi újából, ahol rendszerint a Külmann—Szerényi—Hirsch társaság üzleti ügyeit intézte és leintette Hatvany tulzó pacifizmusát. Hirsch ur kereszül tudta vinni, hogy a lap pacifista politikája mellett Szerényi kedvéért és rajta keresztül a Wekerle-kormány nyal is mindig barátságos viszonyban állt.

A forradalom alatt Hirsch ur nem folyt be a lap irányításába és Hatvany, akit az októberi napok egy ujszerű hecc izgalomával töltöttek el, végigcsinálhatta és fenékgj szűrőselhette a forradalmat. A forradalom azonban keserü pohár milliomosok számára, erre Hatvany is hamar rájött. De még hamarabb Hirsch Albert. Amint a forradalom első viharai elmúltak, magához tért és erélyesen fellépett a mámorából lassankint józanodó Hatvany ellen. Decemberben közölte vele, hogy kiválik a laptól és a család pénzét is viszi, csinálja Hatvany Lajos a saját pénzen tovább a forradalmat. Hatvany kényszerhelyzetbe került és el kellett fogadnia az elébeszabott feltételeket, csakhogy Hirsch maradását biztosítsa. Mindenekelőtt Liptai Imre felelős szerkesztőt kellett elbocsátani a laptól, ami még nem lett volna baj, továbbá a bárót teljesen alárendellék az új szerkesztőnek és működési terét alaposan korlátozták, ami szintén nem volna baj. A baj csak az volt, hogy a lap politikai vezetését Hirsch ur vette át és jobb felé fordítva a lapot, csöndes ellenforradalmi aknamunkát indított a Pesti Napló egykor forradalmi hasábjain.

Orvtámadás Károlyi ellen

Hirsch ur bizalmasa a lapnál természetesen a közgazdasági rovatvezető: dr. Szegő Elemér ügyvéd. Az ügyvéd ur, hogy ezt a bizalmat fokozottan kiérdemelje, minden lehető alkalommal ellenorradalmi tendenciájú cikkeket csempész rovatába. Legutóbb S. S.

aláírással Egerből keltezve egy cikket adott le, melynek röviden az a tartalma, hogy Károlyi Mihálynak anyagi haszna van abból, hogy a saját földjeit felosztja és hogy azért végeztette saját birtokán elsőnek a földosztást, azért volt ez sürgős neki, mert így több jövedelme lesz. Nincs helyünk egész terjedelmében leközoelni ezt a cikket, melynek aljasságánál csak korlátoztatása nagyobb, csak mutatónak adjuk le az ostoba rágalom még ostobább indokolását:

„A gróf fel akarja daraboltatni az összes hitbizományi uradalmait és ha nem jelentkeznének elegendő számmal kiscgazdák, esetleg telepítésre fogják a fennmaradó birtokokat felhasználni. A gróf sem jár rosszul, ha ez megtörténik. Még az 1913-as árak alapján való megváltás mellett is több marad neki évi jövedelemnek, mint amennyit a 28 koronás haszonbér jelentett. Ezenfelül a fundus instruktus egy része a hitbizományé volt és ennek használatára való átengedéséért annak idején két millió korona kamatmentes kölcsönt kapott a gróf a bérlő részvénytársaságtól. Ha most meg is szűnik a bérlés és a két milliót vissza is kell fizetnie, az instrukció mai forgalmi értéke több, mint háromszor annyi. És megmaradnak neki az erdők is, melyeknek ma szintén óriási nagy az értékük.

A gróf, akiről szó van, természetesen Károlyi Mihály. Nem is érdemes erre a képbalenül hülye vádra felelni, csak a Pesti Napló rosszhiszeműségének bizonyítására hozzuk fel, hogy mivel támadtatták meg Károlyi Mihályt: a cikket író S. S. — mint kiderítettük — dr. Setét Sándor, a hevesmegyei volt munkapárt ügyvezető elnöke. A forradalom leibzurnálja ime volt mungóvezéreket bérel fel a milliókért való esztelen reszketésben Károlyi ellen...

Setét ur multja és setét

Dr. Setét Sándor hevesmegyei ismert munkapárti nagyság olyan multtal rendelkezik, a mely a legnagyobb mértékben érthetővé és jogosulttá teszi a tiltakozást mindennemű közéleti szereplése ellen. Nem is értjük, hogy olyan setét mult-

tal, mint ezé a Setété, hogyan meri vállalni be nem fogni a száját? Ez a derék ember, aki egészen szegényen kezdte, mint Schwartz Sándor, hirtelen elhatározással Setétté és klerikálissá vedlett át. (Családjában nem szokatlan az ilyesmi, bátyja, László-Palóczra magyárosította nevét és a klerikális Alkotmány közgazdasági rovatvezetője.) Nem sokáig maradt szegény a fiatal ügyvéd, már a háboru előtt is jócskán keresett, laptulajdonos lett és minden helybeli zsiros üzletről leszedte a tejjelt. A háboru alatt, mint a hevesmegyei munkapárt mindenható ügyvezető alelnöke nagy befolyásra tett szert, különösen a felmentések intézése körül és szereti is magának 3—4 millió korona vagyont. E két tény között különben az „Egri Hírlap“ bizonyos összefüggéseket talált és írt meg, amelyekért állítólag már megindította a sajtópert a királyi tanácsos ur. Mert dr. Setét Sándor természetesen királyi tanácsos is, igaz, hogy kinevezésével a kabinetirodnának évekig kellett várni, mert Setét ügyvéd ur sehogysem tudta elintézni az ügyvédi kamaránál huzódó fegyelmi ügyét.

Talán nem lesz érdektelen Károlyi személyes ellenségének ezt a kis piszkos esetét elmesélni. Dr. Setét Sándor ügyvéd ur azért kapott fegyelmet, mert egy Czene Károlyné nevű irni és olvasni nem tudó asszonynyal aláíratott egy kötelezvényt, amely szerint az asszony egy 62.783 korona 88 filléres kártérítési követelését eladta neki 1200 koronáért. Vagyis az ügyvéd megváltotta a per tárgyát és csak egy kis összeget kínálta érte az asszonynak, ezt is csak arra az este, ha megnyeri a pert. Ennek a piszkos egyezésnek, amely az ügyvédi tisztességbe ütközik és fegyelmi vétséget képez, idevonatkozó kitétele így hangzik:

„Kártérítési igényünk érvényesítésével és a per vitelével megbizzuk dr. Setét Sándor ügyvéd urat és honorárium gyanánt felajánljuk neki, hogy az összegből, amely részünkre kártérítés, visszatérítés, vagy bármely címen megítéltetik és befolyik, avagy pedig ugyanezen címen egyezségileg megállapítatik, nevezett ügyvéd urat fogja illetni mindaz, mely 1200 koronán felül lesz“.

A megbízást Czene és Czenéné nevében, akik nem tudtak írni, *Groszmann* Lajos tanu, mint néviró és okmánymagyarázó írta alá, ők csak kézzel írták meg. Az ügyvéd is aláírta: „A megbízást elfogadom dr. Setét”.

Az ügyvédi kamara fegyelmi választmánya ebben az ügyben eljárást indított Setét ellen, amely két évig folyt. A beadott feljelentés az ügyvédi rendtartás 57. §-ára volt alapítva, amely szerint az ügyvédnek tilos a képviselőre bízott per tárgyát magához váltani. Ámbár egészen világos volt, hogy Setét ezt tette, a kebelbarátaiból álló ügyvédi kamara fegyelmi bírósága nagy nehezen mégis megmentette a szilenciumtól. Kimondták ugyanis, hogy az nem képezi a per tárgyának magához váltását, ha egy ügyvéd a behajtás végett rábizott követelés egy részét jutalomdíj gyanánt kiköti magának. Hogy ez az erőszakos magyarázat mennyire nem helytálló és különösen nem helytálló Setét esetében, azt maga a fegyelmi bíróság is érezhette, mikor kimondta határozatában, hogy

„bár ez a honorárium — még a jelére való leszállítás után is — szokatlanul magas összeget tesz ki, egymagábanvéve az összeg nagysága a per tárgyának magáhozváltását mégsem jelentheti”.

A Kuria ügyvédi tanácsa nem is hagyta helyben ezt az ítéletet, hanem utasította az elsőfoku fegyelmi bíróságot, hogy tartsanak új tárgyalást. Erre azonban nem került a sor, mert Setét jónak látta közben kiegyezni a panaszosokkal.

Mi lesz a két főszerkesztővel?

Setét ur munkapárti lapja a forradalom óta hirtelen átvedlett a szociáldemokrata-párt félhivatalosává és a volt munkapárti alvezér neve még mindig főszerkesztői minőségben szerepel a lapon. Reméljük, hogy a hevesi szociáldemokrata-párt csinál valamit ezzel a politikai bráóvall. Ugyanezt követeljük a Nemzeti Tanácsától, amely hír szerint meg akarja

továbbra is tűrni Hatvany főszerkesztő urat tagjai sorában. Lehetetlen, hogy Hatvany ur éretlen politikai csínyjeinek következménye elől egyszerűen pardon-kiáltással szabadulhasson. Ha tényleg nem áll módjában lapjának tisztességes forradalmi irányát továbbra garantálni, akkor vegye le nevét a lapról, vagy hagyja ott a Nemzeti Tanácsot. Az utóbbi sokkal helyesebb és ezt a Nemzeti Tanács az ő beleegyezése nélkül is keresztülviheti!

Diószeghy Tibor.

EGY HÉTIG A VÁDLOTTAK PADJÁN. Jelentem a nyájas olvasónak, hogy ennek a hétnek szinte minden napján és még a jövő hétnek is egy-két napján a vádlottak padján fogok ülni. Ezeket a szép márciusi napokat a budapesti királyi törvényszék komor tárgyalótermében, komoly bírák és szigorú esküdtek társaságában fogom tölteni és folyton, de folyton én leszek a vádlott. Valóban már szinte nem is tudom számon tartani, hogy ki mindenki cipel engem az elkövetkező napokban a bíróság elé, különböző sajtóvétségekkel terhelten. Csak most látom, mikor a vádlottak padján kell számot adnom gonosz vétkeimért, hogy mi mindenkít, ki mindenkít rágalmaztam én meg. Egy kimondhatatlan nevű énekeskari százados cipel engem március 6-án az esküdtbíróság elé, hogy 7-én átadjon Kassai Ferenc kapitány urnak, hogy azután másnap, 8-án reggel már Béla Henrik, egykori munkapárti nagyság ellen elkövetett többrendbeli rágalmazásomért adjak számot. A következő napokon — ki tudná már a dátumot számon tartani, — Vázsonyi Vilmos volt igazságügy-miniszter ur sérelmére elkövetett rágalmazásért fogok felelni, majd az *Augusztus-Gyorssegély Egylet* állít oda vádlotti minőségben az esküdtbíróság elé. Szó, ami szó, körülbelül egy hetet fogok egyfolytában tölteni a vádlottak padján, nem is beszélve arról a sokesztendei felelősségről, ami ítéletek formájában már jó előre kacsingat felém, ha ugyan a tárgyalásokon

ki nem derül, hogy nekem volt igazam. *De hátha igazam volt?* Azt minden bírói ítélet nélkül, már most eleve is meg merem állapítani, hogy a forradalom után sehogysem igazság az, hogy a régi bűnök egyik legrajongóbb munkapárti támogatója, *Béla Henrik ur nemesak szabadlábán jár, de még módjában van engem a vádlottak padjára ültetni.* Hát ez, engedelmet kérek, nem igazság...

Emlékezés egy kis cukrászdára...

Mikor a vonat a derengő tavaszi hajnali párázatában kigurult a keleti halljából, mit tagadjam: könyfátyolos szemmel néztem utána. Nem Szurmayt sirattam; még kevésbé utitársát, aki a csapás sulya alatt úgy omlott össze, mint egy félezredes Habsburg-trón, de könnyet, őszintét és fájdalmasat ejtettem azon a gyarlóságon, a folyamatos és örök életnek azon a kiszakított véres cafatán, amelynek emberi sors, emberi fölemelkedés, dicsőség, ünneptetés, bukás — és internálás a neve. És sirattam még valamit: az emlékeket, melyek úgy tűntek föl nekem, mint megannyi pajkos angyal, amint körüláncolják a lokomotiv kürtőjét és nyiló rózsákkal szórják tele a februári ködöt. Mert Szurmay és Szterényi Zalában, ahová rendőri fejezettel utaznak s ahol egykor határrendőrök helyett diszbandériumok vártak rájuk: — Zalában ők emlékeiknek utaznak elébe.

Ha tiszta a levegő — és márciusban gyakran az — onnan, ahol Szurmay a buzzó franciskánus barátokkal erayedetlenül végezni fogja vallási gva-korlátait, ellátni tul a Göcsejen és feltünedezik egy öreg templom keresztje, a templom előtt a két vén hársfával. Egy zalai város képe ez, régi, kedves, eleven városé; legalább az volt még nyolc éve, kedves és eleven melótt a háború szédulta volna a korzó, a Centrál, a cukrászda ifjuságát. Szurmay itt volt ezredparancsnok, itt indult nyilvának gyorsiramu katonai

karriérje és ez az idő örökre feledhetetlen nekem, bizonyára a vezérezredesnek is. Fiatalabbak voltunk mind a ketten s ha egyszer elindulunk, hogy elhullatott hajszálainkat megkeressük, mindkettőnk utja odavezet. Az enyém a kisvárosi kávéházba, a tábornoké — a cukrászdába.

Ezredes és ezredparancsnok — jó-ságos Eg! — mi volt az a békében, kicsiny, de jómódu, rátarti és eleven vidéki városban, ahol az ugynevezett intelligencia fele az izraelita felekezethez tartozott. Még ma is érzem az abszolút tekintély megjelenésének azt a hűvös szellőjét, mely végigfujt a Fő-után, ha az Alt és Böhm sarkán az ezredparancsnok sarkantyuja megcsördült. A kiváltságosok, akik a kocsiút közepén korzóztak, félkörben emelték le kalapjukat, a nők, tizennyolctól ötvenig, e célra rezervált mosolvukat szedték elő a retikülből, az emeleti ablakokban frizurás fejek jelentek meg és vagy harmincöt tiszt egyszerre vágta össze sarkát a házfalak mellett. Az ezredes pedig kimért, biztos léptekkel ment — a cukrászdába. A korzón az emberek gyors seregszemlélt tartottak: ki hiányzik? Ahá! *Diszkrét mosoly*, mint egy látv tavaszi szél lehbent át a korzón. Mindenki tudta, mindenki észrevette: *X-né nincs a korzón.* A férje itt van, szintén nyájas, megértő ember, éppen most kiáltja át valakinek a tulsó sorra de úgy, hogy mindenki meghalja:

— *A feleségem a cukrászdában van.*

És nyájas, megértő mindenki. Jönnek a cukrászdába asszonyok, hadnagyk, leányok, de mennvire jönnek — azonban *a szalonba senki sem megy be.* Kint traccsolnak a boltban és senki nem kérdi, nem biztatja őket, *miért nem mennek beljebb.* Ehhez a kis cukrászdához, melynél kedvesebben berendezettet keveset láttam, *azután is hü maradt az ezredes, hogy elkerült a városból, amely diszpolgárának is megpálasztotta.* A cukrászdára való emlékezés hozta magával, hogy azután is még számos odavaló, kisvárosi — férj csinált karriert a háboruban honvédelmi miniszterium révén, a

— azt a tűszemű barnát, akit egykor, ha láttam, a meghatottságtól torkomon akadt a saumrollni a cukrászdában — ezt az eget határozottan irigyeltem a miniszter urtól. — A k's tűszemű férje is sok-sok milliót szerzett, mert hadiszállítmányaival szintén nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy Szurmay hadai dicsőségesen álltak helyt a Kárpátok alatt.

Hát nem Uzsoknál — itt volt és ekkor volt Szurmay Sándor hőskora. A városban, ahol mindenki megcsodálta az ezredest, a városban, amelynek most, elborult szemmel és februári ködön át csak öreg tornyát látja. Haj, Szurmay Sándor! . . .

B.

Egy pornográfus a pornográfia ellen

Wiesner J. Emil ur, a Singer és Wolfner-cég mindenható igazgatója, könyvet írt a pornográfia ellen. Apró, szürke ember Wiesner I. Emil; olyan, mint egy gnóm, amely a kert pázsitján firtorog, de sokkal, sokkal ártalmasabb. Most könyvet írt a pornográfia ellen. Mint a Singer és Wolfner-cég irodalmi ügyeinek intézője annyira lealacsonyította a magyar irodalom nivóját, hogy ugy vélte, az sem lehet kirívó többé, ha a maga hangjával jelentkezik.

Végigolvastam a könyvét. Maga is jelentéktelennek tartja, erről hát ne essék sok szó, de egy-két megjegyzést mégis illik tenni. Így ír a Bevezetés második bekezdésében: „Valahányszor a sajtó szabadságát látjuk veszélyeztetve, csaknem mindig a szennyirodalomról van szó, a *Damoklesz-kard*, mely lecsapni készül a XIX. század legemberibb vívmányára, csaknem mindig a *becstelenségben született fajtalan irodalom*“. Ugyebár olyanformán tetszett gondolni, hogy a sajtószabadság leg-többször a szennyirodalom miatt kerül veszedelembe, meg úgy, hogy a *becstelenségben született fajtalan irodalom miatt* készül lecsapni a *Damoklesz-kard*. No persze, mert ennek és az ön által portált íróknak legjellemzőbb tulajdonsága éppen az, hogy nem tudják kifejezni gondolataikat. Tetszik tudni, egy ép mondat leírása kin, gyöttrődés, de az ön írói nem vesződnek olyan számosságokkal amilyen az értelmesség, a ki-

fejezés világossága. Elment a jó dolguk! Hiszen ha kusza gondolataikat megfésülgetnék, akkor irnának évenként 25 regényt? Irnak, csak irnak vesztett száguldozással, így olvas a közönség legalsó rétege, amely csak *fajla* a könyveket. Ebből a fogyatékből élnek önök — a magyar kultúra vezérei!

A tájékozatlanság se gyöngö oldala önnek. Azt tetszett irni, hogy a rotációs „óránként körülbelül 6—7000 példányt ont magából“. Nem kérem! Még negyvenezret is! Azután kérem, ön már öreg ember és mégis úgy elvetette a súlykot, mint egy könnyelmű siheder. Hogy hol tette? Hát „A pornográfia históriája“ című fejezetben, abban is a tizennegyedik sortól kezdve. „Az ós és újtestamentumnak *alig van fejezete*, amelyben ne találánk félre nem érthető vonatkozásokat a szexualis életre“. Ugyan! Ugyan! Pedig mindjárt utána ön írja: „Stern: *Illustr. Geschichte der erotischen Literatur*“ban 67 erotikus idézetet találunk“. Vagy nem tetszik tudni talán, hogy a bibliának több száz fejezete van?!

Ön harcot hirdet a pornográfia ellen, de mint jó könyvkereskedő, aki nagyon jól tudja, hogy mivel tartozik üzleti érdekeinek, ezeket írja a Befejezésben: „Elitélem a fajtalan irodalmat *ha újságban kerül a közönség elé . . .*“ majd így végzi hosszú mondatát . . . „sohasem fogom annyira lebecsülni a *legbecstelenebb könyvet* sem, hogy *ne keressenek védelmet* a számára, pusztán azért, mert könyv“. Ez a néhány sor kitűnően jellemzi önt és az egész irodalmat, amelyet termelt, de mégis, ha őszintébb lenne, így fejezi be mondatát: pusztán azért — mert üzlet!

No, de mindez hagyján. Ön nem tudta definiálni, hogy mi a pornográfia. Én megmondom. A tiszta irodalmi erkölcsessel szemben pornográfia az, amit — kevés kivétellel — a Singer és Wolfner-cég kiad. Önök rossz, henye írókat állítanak a magyar közönség elé. Önök a Milliók könyve kiadói. Önök szerint az ideális író Ohnet, Onida, Marlitt, Couvay, Crocker és még a jó isten tudja, hány nagyiparos. Nyakrafőre adták ki könyveiket és mikor észrevették hogy idehaza már magyar írók szavától hangos a berek, akkor teremtettek néhány magyar író, akit befogtak az ohnetizmusba. Jól tudom, hogy hibás a közönség is, mert nem tud különbséget tenni pakfong és ezüst között. Ámde ki merné kövel illetni ezért?! Tehet róla a szegény?! Hiszen

megbolondítja először az önök cégének presztízse, másodsor — és ez a kártékonyabb szer — az a sok maszlajos „kritika” és reklám, amiket jó pénz ellenében mindentelje elhelyeznek. Gondolhatja vajjon szegény magyar olvasó, hogy minden talmi? Elolvassa a szerencsétlen, hogy X. Y. a legkiválóbb magyar író, meg azt, hogy X. Y. könyve már a tizedik kiadást érte meg, bedől a boldogtalan és olvassa, olvassa a könyvet és nem csapja a falhoz, amint illene. Pedig, ha lenne némi kritikai érzéke, egész bizonyosan megtenné. Nem kellene csak annyi, hogy rekonstruálja, amit az író eléje tár, de nincs, nincs benne szemernyi önállóság, vakon és süketen türi, hogy nyakába zuhogjon a hazugságok áradata, türi, hogy eltanult technikai trükkökkel az orránál fogvást vezessék. A könyv elolvasása után valami idegenkedő iz bizonyára marad a szájukban, nem tudom elhinni, hogy megélemedne bennük az érzés: bárcsak ne lenne vége még! — ezt csak igazán jó művek támaszthatják, de az olvasó bizony alig törődik a lelke jelentkezésével, legyint rá és azzal vége.

Őn, kedves Wiesner I. Emil, ön akadályozza az igazi irodalom terjeszkedését és bevallom, én képtelen vagyok keményen leszólni önöket, ezért engedje meg tehát, hogy könyve 24-ik oldaláról ideiktassam a következőket:

„... előkelő könyvkereskedő sohasem fog tudatosan pornográfiát termelni. Sokkal nagyobb a száma azokban azoknak a kalmároknak, akik a szennyet, a förtelmet is árucikknek minősítik s árulják semmire és senkire sem való tekintettel, hogy hasznuk legyen belőle. Ezek az emberek a mások megrontásából élnek.” Bán Ferenc.

UGY HALLOM, hogy a mettőr elvtársak félreértették és éppen ezért zokogtak, hogy én Salusinszky Imréről azt írtam, hogy ő csak egy szimpla mettőr. Akik az én felfogásomat ismerik, azok előtt felesleges hangoztatnom, hogy én a mettőrök munkáját és személyét milyen sokra becsülöm és hogy semmi sem áll tőlem távolabb, mint az ő igaztalan lekicsinylésük. Elég talán még annyit megjegyezmem, hogy Salusinszky Imrének még csak reménye sincs arra, hogy valaha az életben annyira értékeljem, mint akármelyik mettőr elvtársamat.

A „BUDAPESTI HIRLAP” csüörtöki számában vezető helyén jelent be olvasóinak, hogy a vállalat igazgatóságából az exponált munkapárti politikusok kivonultak és ehhez képest a lap politikai magatartásában örvendetes és kívánatos változás állott be. Mi eleget küzdöttünk az ellen a kárhazatos politikai irány ellen, amelyet a publicisztikában legmarkánsabban Rákosi Jenő reprezentált a „Budapesti Hirlap” hasábjain. Mi tehát elégtellessel és örömmel vesszük tudomásul azt, hogy a „Budapesti Hirlap” megszabadulván az öt idáig fogvást tartó munkapárti tehertételektől, a legjobb szándékoktól vezettetve, csatlakozik a forradalmi magyar sajtó tagjai sorába és máttól fogva semmi ok nincs többé arra, hogy a tömegek gyűlölettel és ellenérzéssel nézzék ezt a vállalatot. A „Budapesti Hirlap” szerkesztősége és kiadóvállalata hivatalosan megkereste az ujságírók szabadszervezetét és bejelentette azt, hogy ezentul a „Budapesti Hirlap” folytatni fogja azt a politikát, amelyet a forradalom kitörése után néhány napig becsületesen folytatott. Szóval, forradalmi politikát fog folytatni a „Budapesti Hirlap” és a népköztársaság érdekeinek hü szószólója és öre kíván lenni. Jelentős sikere ez az esemény az ujságírók szabadszervezetének éppen úgy, mint amilyen fontos dátum a magyar sajtó történetében. Ilyen körülmények között magától értetődik, hogy a „Budapesti Hirlap” szerkesztőségének és kiadóhivatalának forradalmi szellemben teljesített munkáját nem zavarhatja meg többé semmiféle tömegindulat. Jól esik ezt büszkén és örvendezve ideirnunk nekünk, akik idáig annyi rosszat irtunk ezeken a hasábkokon a „Budapesti Hirlap”-ról.

AUGUSZTA A LUKÁCS-CUKRASZDÁBAN. Csütörtökön este 7.15 perckor a Lukács-cukrászdába belépett Augusztia főhercegnő, ki kísérelőjével állandó beszélgetés közepette, letelepedett egy sarok asztalhoz. A már 7 óra-

kor félhomályra sötétített helyiségben egyszerre, mintegy katonai vezényszóra kigyultak a lámpák s egy női alkalmazott körüljárta a teremben s minden vendéget megkért, hogy halkabban beszéljen, mert a magas vendég szereti a eszöndet. No hát, mi pedig szeretjük a hangos, nyílt őszinte, egyenes beszédmodort, s akinek ez a kellemetlen polihári beszédzsivaja nem tetszik, az ne járjon közük. Lukács ur pedig legyen illemtudóbb. Nem Augusztától él, hanem a közönségtől. K. K.

Pénzért lakás és egyéb történetek

A Lakáshivatal tisztviselői, minthogy valólanságokat tartalmazó helyreigazító nyilatkozataikat Az Ember nem volt hajlandó leköszölni, újabban más lapokat keresnek fel cáfolataikkal. A Lakáshivatal elnöke, dr. Gungl Ferenc „Az Uj szó” mélyen tisztelt főszerkesztőjének irt egy levelet, amelyben Az Ember vádjaiért nem szerkesztőségünket teszi felelőssé — ezt állandóan óvatosan kerüli, — hanem egy eikkeinktől teljesen távolálló ügyvédet kezd polémiát. Ez a komikus nyilatkozat-csata nem érdekel bennünket. Egy dolog ellen azonban tiltakozunk: ne szólítsa fel az elnök a közönséget arra, hogy az ő címére küldjék a panaszokat. Elvégre ebben az ügyben a Lakáshivatal a vádlott, amely mégsem illetékes arra, hogy ítélkezék saját ügyében. A közönség csak küldje panaszait és feljelentéseit Az Ember utján vagy egyenesen közvetlenül magához Garbai Sándor kormánybiztoshoz.

A Lakáshivatal bizalmiférfiai is nyilatkoznak és azt állítják, hogy a felhozott legsúlyosabb vád az, hogy a Lakáshivatal kebelbeli tisztviselői is lakást kaptak. Emlékeztetnünk kell a tisztelt bizalmiférfikat arra, hogy sokkal súlyosabb vádak is hoztunk fel a Lakáshivatal ellen: megirtuk, hogy nagy pénzért akárki szerezhet lakást, mert egyes lakáshivatali kutatók, előadók, irnokok összeköttetésben állnak ügyvédekkel, akiknek eladják a Lakáshivatalhoz bejelentett címeket. Megjelent dr. Gonda Béla lakáshiva-

tali előadónál néhány hónap előtt egy fél, aki bejelentette, hogy több ügyvéd kínált neki lakást szobánként ezer-ezerötszáz koronáért. Gonda írásban kérte a panaszt, a fél lejírta a vádat és ezzel befejeződött az ügy. A följelentő várt egy darabig, mikor azonban látta, hogy nem történik semmi intézkedés, elment a Népszavá-hoz és elpanaszolta ott a dolgot. Dr. Gyetvai János, a Népszava munkatársa erre, hogy a panamát leleplezzék, összehozta őt Szücs Nándor főhadnaggyal, aki a Lakáshivatalban az ilyen ügyeket intézi. Szücs Nándort a följelentő először elvitte dr. Klein Jenő ügyvédhez, akinek, mint lakástkereső vidéki földbirtokost mutatta be. Az ügyvéd közölte Szüccsel, hogy jelenleg is több lakáscímet kapott a hivatal alkalmazottaitól, de

az ő kétezer koronás ügyvédi honoráriumán kívül ezerötszáz koronát kell fizetni szobánként — tehát négyszobás lakásért hatezer koronát — annak a lakáshivatali tisztviselőnek a részére, akitől ő a címet kapta.

A följelentő aztán Szüccsel együtt elment

dr. Molnár Lajos ügyvédhez, akivel hasonló tárgyalást folytattak és aki szintén hajlandó volt körülbelül ugyanilyen összegért a rendelkezésére álló lakások egyikét az inkognitóban lévő Szücs Nándor lakáshivatali alkalmazott részére elrekváltatni.

Tisztelettel kérdezzük dr. Gungl Ferenc lakáshivatali elnöktől, hogy miután Szücs Nándor lakáshivatali alkalmazott nyilván jelentést tett erről az esetről, megállapították-e már, hogy az illető ügyvédek a lakáshivatali alkalmazottak közül kikkel állottak összeköttetésben?

Felettebb jellemző a következő eset is: báró Villányiné el akarta adni József-körút 42. sz. alatti házát Weisz Mihály nagykereskedőnek. Előzőleg azonban érdeklődött, hogy tudna magának lakást szerezni? A lakáshivatal egyik tisztviselője erre ajánlatot tett neki, hogy 5000 koronáért szerez szá-

mára lakást. Báró Villányiné ezt az esetet elmondotta Weisz Mihály ügyvédjének, dr. Nagy Györgynek, aki hajlandó a lakáshivatalnak részletekkel szolgálni. Milyen szerencséje volt ezek után dr. R. B. fiatal orvosnak, aki a lakáshivatal apróbb tisztviselőinek segítségével potom néhány száz koronáért jutot lakáshoz.

Blum Vilmos leszerelt katona feleségével szállodában lakik, gyermekei különböző rokonainál vannak szétosztán elhelyezve. Lakást kért magának, melyben irodáját is elhelyezze, mert betegsége folytán állást és hivatalt nem vállalhat. Nem tudott lakást kapni, mert minden általa bejelentett címet másnak rekviráltak el. Blum erre gondolt nagyot és merészet, felcsapott önkéntes lakáshivatali kutatónak és leleplezőnek. Hirdetéseket tett közé a lapokban és egyremásra jelentette be a Lakáshivatal elnöki osztályának a tettenért lakásuszorásokat és lakáskereskedőket. Olyan eredményesen dolgozott, hogy az Gungl-nak is feltűnt és felszólították arra, hogy lépjen be a hivatalba tisztviselőnek. Blum ezt visszautasította, mert betegsége miatt nem köthette le magát állandó munkára, azonkívül nem tartotta összeférhetőnek, hogy mint lakáshivatali tisztviselő lakást kérjen magának, pedig erre volt szüksége. Ellenben fizetés nélkül tovább dolgozott a hivatalnak, igazolványt is kapott, hogy tisztviselő. Gungl végre megsajnálta a rendkívül szorgalmas embert, és szavára ígerte, hogy a legközelebbi üres lakást, melyre nem lesz jelentkező, neki adja. Ez persze nem történt meg.

Blum továbbra is szállodában költötte el üzlete újbóli megnyitásához szükséges kevés tőkét és nem áthalta gyermekeit. Pedig, mint kebelbeli nagyon jól tudta, hogy van üres lakás és nagyon jól tudta, hogy vannak az iktatóban Gungl által letiltott kartotékok. . . Végre február 19-én azal a kéréssel fordult Gungl elnökhöz, hogy a Felsőerdősor 3. számú házban, amely eddig kórház volt és amelyet most a Lakáshivatal átépített, jelölje-

nek ki neki is egy lakást. Ez tisztességes kérés volt, mert a házban nem lakott senki és senkisem jelentett be igényt a lakásokra. Gungl elnök azonban megtagadta kérése teljesítését:

— Nem lehet, mert Garbai kívánságára csupa kétszobás lakást építünk, a maga családjának és irodájának pedig az kevés.

Blum belátta ezt és távozott. Ellenben másnap találkozott egy ismerőssel, aki a következőkkel fogadta:

— Nem értem, Blum, hogy maga nem tud lakást szerezni. Itt van például a Felsőerdősor 3., amelyet a Lakáshivatal most épített át. Bárczy Lányi is kapott benne szép négy-szobás lakást.

Blum meghökkent. Gungl nem mondott volna igazat? Rögtön elrohant az építkezés alatt álló házba, ahol megdöbbenve konstataálta, hogy három négy-szobás lakások épülnek.

Néhai Tisza Istvánnak volt egy lapja, az „Igazmondó“. Ennek a címlapján kellene közölni Gungl Ferenc elnöknek és a többi lakáshivatali cáfolóknak és helyreigazítóknak arcképét. Ezek után a magunk részéről beszüntetjük a Lakáshivatal ellen özönével érkező panaszok közlését. Mi meg akarjuk menteni és szörnyű hibáiból ki akarjuk gyógyítani a Lakáshivatalt és erre minden garanciánk megvan Garbai Sándor személyében. Miután egyelőként is tudjuk, hogy Garbai egymás után dobálja ki a korrupciót és meghízott hatalatlan tisztviselőket, az ezután még hozzánk érkező panaszokat közvetlenül az ő kezeihez fogjuk juttatni.

(A +)

Felelős szerkesztő és kiadó:

GÖNDÖR FERENC.

Helyettes szerkesztő:

DÍOSZEGHY TIBOR.

Kiadóhivatali igazgató: Moczny Aladár

Évi előfizetés 50 kor., fél évre 25 kor., negyedévre 12 kor. 50 fill.

Szerkesztőség: IV. ker., Királyi Pál utca 14. Kiadóhivatal: VI. ker., Izabella utca 66. Telefon: Szerkesztőség József 68—86. Kiadóhivatali telefon 26—87. Megjelenik minden kedden.

Menjünk Sebestyén „**GAMBRINUS**” öttermébe VII, Erzsébet-körut 27 Esténként brassól Kozák Gábor muzsikál

ROYAL-APOLLÓ

Előadások kezdete: 8, 5 és 7-kor.

Nagysikerű új műsor!

FŐVÁROSI ORFEUM

Budapest, VI, Nagymező-utca 17. szám
Igazgató: Keleti és Ribner. Telefon 3-17

Ma és mindennap .: Kezdetű 7/8 órakor
Az ARANYMÓKUS, Harsányi bohózata.
3 Balasie gummiabdák és a többi attrakció
Riedos idomított kutya, Gyártás új műsorral

Nem, Nem, Soha!



sem megyünk
máshova

hangszert
vásárolni,
mint a készítőhöz



HAGSZEROTTHON

Fekete Mihály

mesterhez

Budapest, József-körut 9. sz.

Vigyázat! Készítési szakműhelyek, nem áruház!

MAGYAR HIRLAP

Ára 20 fillér

Ára 20 fillér

MEGJELENIK
DÉLUTÁN 4 ÓRAKOR

**ZONGORÁT
PIANINÓT**

legjobban

Reményi Mihály

elsőb rgu zongora'elepén vehet
Budapest, Király-utca 58



Aki „Az Ember”-re
egész évre előfizet,
ingyen kapja

„AZ EMBER”

eddig megjelent
összes számait.

MUSZÁJ NEVETNI!

„Ujvári telefonál“



Ez
az a
lemez



Ujdonság!

Mesés felvétell

!! !!

A világ legjobb
hanglemeze!

!! !!

Alig volt még magyar
tréfa felvételnek
olyan szenzációs si-
kere, mint ennek a
hanglemeznek, melyet
Ujvári Károly, a leg-
kacagtatóbb, a leg-
népszerűbb budapesti
kómikus pompásan
adott elő. Előjétől vé-
gig holtranevettető!
Ez a hanglemez pénz-
ért nem kapható,
csupán 6 óreg, leját-
szolt lemezért.

Wagner

országszerte elismert elsőrendű magyar hangszer és beszélőgépek
nagy áruháza, a világhírű „FAVORITE” hanglemezgyár főraktára

Telefon: József
35-92

Budapest, József-körut 15.
Fiók: IX., Ráday-utca 18.

Óvás! Figyeljen a WÄGNER névre, hogy máshoz be ne tévedjen.

Beszélőgépek 1500 Koronáig.
Dalszöveges lemezjegyzék és úrjegyzék ingyen